

Często zadawane pytania (Frequently Asked Questions - FAQ) i Synteza

Czym jest *Instrumentum laboris* (IL)?

Jak sugeruje jego łacińskie brzmienie, IL jest przede wszystkim **narzędziem pracy** dla uczestników pierwszej sesji XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów. W tym sensie **IL nie sugeruje odpowiedzi, ale zauważa, wyraża pewne spostrzeżenia, które pojawiły się w trakcie procesu, zachęca do stawiania pytań i dalszego pogłębiania.**

Jest to zatem **również dokument do rozeznawania** przez uczestników zgromadzenia w październiku 2023 roku. W rzeczywistości, w przeciwieństwie do poprzednich synodów, dla których IL było dokumentem, który należy zmienić, poprawić, aby uzyskać nowy dokument, obecne IL zostało pomyślane przede wszystkim jako wsparcie dla metody, według której zgromadzenie zostanie zaproszone do pracy. Będąc kompletnym owocem rozeznania dokonanego na podstawie już napisanych dokumentów, refleksja nad IL może być uzupełniona refleksją nad Dokumentem Przygotowawczym, syntezami krajowymi, Dokumentem Roboczym Etapu Kontynentalnego i siedmioma dokumentami Zgromadzeń Kontynentalnych, nie zapominając o Synodzie Cyfrowym.

Jak powstało IL?

IL stanowi pierwszy punkt dojścia – nie rozstrzygający – procesu synodalnego, ponieważ jest owocem rozważań, które rozpoczęły się od konsultacji z Ludem Bożym na poziomie lokalnym. Owoce tych konsultacji zostały najpierw zebrane na poziomie diecezjalnym, a następnie zsyntetyzowane i przesłane do Konferencji Biskupów i Synodów Katolickich Kościołów Wschodnich. Te z kolei opracowały syntezę, która została przekazana do Sekretariatu Generalnego Synodu w sierpniu 2021 roku.

Na podstawie lektury i analizy zebranych w ten sposób dokumentów, duża grupa ekspertów opracowała *Dokument Roboczy dla Etapu Kontynentalnego* (DTC). DTC został następnie przekazany Kościołom lokalnym na całym świecie, zachęcając je do zastanowienia się nad nim, a następnie do spotkania i dialogu na siedmiu Zgromadzeniach Kontynentalnych, podczas gdy trwały prace Synodu Cyfrowego. Celem było skupienie się na spostrzeżeniach i napięciach, które najsilniej wybrzmiewają w doświadczeniu Kościoła na każdym kontynencie, oraz zidentyfikowanie, z perspektywy każdego kontynentu, priorytetów, którymi należy się zająć podczas Zgromadzenia Synodalnego w październiku 2023 roku. W ten sposób każde Zgromadzenie Kontynentalne, jak również Synod Cyfrowy, zgodnie opracowały Dokument Końcowy.

Na podstawie wszystkich materiałów zebranych podczas fazy słuchania, w szczególności dokumentów końcowych Zgromadzeń Kontynentalnych, opracowano *Instrumentum laboris* (IL).

Kto napisał IL?

Podobnie jak każdy inny dokument procesu synodalnego Sekretariatu Generalnego Synodu, IL jest owocem pracy, w którą zaangażowana była duża liczba osób z różnych części świata i o różnych kompetencjach. Przede wszystkim członkowie Komisji Przygotowawczej XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, powołanej 15 marca przez Sekretarza Generalnego Sekretariatu Generalnego Synodu, ale także członkowie XV Rady Zwyczajnej Sekretariatu

Generalnego Synodu, którzy w towarzystwie niektórych konsultorów i urzędników tego samego Sekretariatu spotkali się również z wieloma prefektami i sekretarzami watykańskich dykasterii. Na koniec IL wysłano do wielu teologów, kanonistów i innych ekspertów, a także do wszystkich prefektów dykasterii watykańskich w celu ostatecznego sprawdzenia i wprowadzenia poprawek.

W tym znaczeniu IL można naprawdę uznać za dokument Kościoła, który był w stanie prowadzić dialog z różnymi wrażliwościami i obszarami duszpasterskimi.

Jak jest zbudowane IL?

Struktura IL wiąże przeżyte doświadczenie z zagadnieniami oraz jest ściśle związana z ich wykorzystaniem podczas prac XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów.

Instrumentum laboris składa się z tekstu i piętnastu arkuszy roboczych. Zebrano w nich owoce dotychczasowej drogi synodalnej w odpowiedzi na podstawowe pytanie przewodnie: Jak dzisiaj, na różnych poziomach (od lokalnego do powszechnego), realizuje się owo «podążanie razem», które pozwala Kościołowi głosić Ewangelię, zgodnie z powierzoną mu misją, i do podjęcia jakich działań zaprasza nas Duch Święty, abyśmy wzrastali jako Kościół synodalny?» (DP, 2).

IL nie rozwija teoretycznego pojmowania koncepcji „synodalności”, ale przedstawia dynamiczną wizję życia i misji Kościoła, wyrażając różnorodność sposobów, w jakie synodalność jest doświadczana i rozumiana w różnych częściach świata, i które należy dalej badać. Tekst i arkusze robocze podkreślają cechy Kościoła synodalnego, które wyłoniły się z doświadczenia ostatnich dwóch lat, oraz drogę zidentyfikowaną jako kluczowy element stawania się coraz bardziej Kościołem synodalnym (**sekcja A**); następnie podkreślono trzy priorytetowe kwestie uwytłumione w całym procesie i wymagające dalszego dogłębnego rozeznania (**sekcja B**).

Trzy kwestie priorytetowe, które znajdują się w centrum prac Zgromadzenia Synodalnego w październiku 2023 r., są powiązane z trzema słowami, które stanowią temat Synodu: pytanie, jak wzrastać w **komunii**, przyjmując wszystkich, nikogo nie wykluczając, w wierności Ewangelii; pytanie o konkretne sposoby współodpowiedzialności, uznając i doceniając wkład każdego ochrzczonego w świetle wspólnej **misji**; identyfikacja struktur i dynamiki władzy, poprzez które można wyrazić **uczestnictwo** i władzę w czasie w misyjnym Kościele synodalnym. Każdy z tych trzech priorytetów jest rozwijany przez pięć arkuszy roboczych: jest to pięć różnych podejść do tej samej kwestii, które pozwalają na lepsze docenienie i uwzględnienie w rozeznaniu różnorodności ludzi oraz kontekstów społecznych, kulturowych i religijnych, które pojawiły się podczas procesu.

Każdy arkusz przedstawia krótką refleksję wynikającą z rozeznania przeprowadzonego podczas całego procesu synodalnego. Po tym następuje podstawowe pytanie do rozważenia podczas różnych sesji roboczych oraz pewne sugestie dotyczące modlitwy i refleksji przygotowawczej każdego członka zgromadzenia. W większości przypadków są to prawdziwe pytania, które zawsze należy umieszczać w perspektywie wskazanej przez zasadnicze pytanie o to, jak odpowiedzieć na wezwanie Ducha do wzrastania jako Kościół synodalny.

IL jako całość świadczy o doświadczeniu wiary Ludu Bożego i kwestiach, w których czują się wezwani do podjęcia dalszych kroków w celu pogłębienia praktyki synodalnego wymiaru Kościoła. Prawdziwym protagonistą jest Duch Święty, który towarzyszył i prowadził tę drogę oraz napełnił nadzieją i ufnością, aby iść naprzód, abyśmy mogli wzrastać jako misyjny Kościół synodalny głoszący Ewangelię, w wierności zadaniu powierzonemu mu przez Pana.

Jak zostanie wykorzystane IL podczas Zgromadzenia?

Prace pierwszej sesji XVI Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów będą podzielone na sesje plenarne i pracę w grupach. Będą to językowe grupy robocze liczące około 12 osób.

Prace Zgromadzenia będą zorganizowane wokół czterech modułów. Pierwszy jest związany z pierwszą częścią IL, zatytułowaną „Ku Kościołowi synodalnemu”, pozostałe trzy moduły będą odpowiadać trzem obszarom teologiczno-pastoralnym (komunia, misja, uczestnictwo) według ich podziału na karty.

Ponieważ każdy członek Zgromadzenia będzie częścią tylko jednej grupy roboczej dla każdego modułu, będzie on uczestniczył w dogłębnym badaniu tylko jednej z pięciu kart każdego z tych trzech modułów. Członkowie Zgromadzenia zostaną poproszeni o wskazanie swoich preferencji, a grupy robocze zostaną odpowiednio utworzone, biorąc również pod uwagę różnorodność językową. Wszystkie karty mają tę samą strukturę: rozpoczynają się od krótkiej kontekstualizacji tematu wyrażonego w tytule, nie w sposób ogólny, ale wychodząc od tego, co pojawiło się w pierwszej fazie; następnie formułują pytanie do rozważenia, które będzie podstawą pracy grup; na koniec proponują pewne wskazówki dotyczące pogłębienia i konkretyzacji tematu, które mogą być przydatne zwłaszcza podczas przygotowań.

Zaangażowanie wymagane od Zgromadzenia i jego członków będzie polegało na **utrzymaniu równowagi między ogólnym zarysem**, który charakteryzuje prace z sekcji A, a **określeniem koniecznie konkretnych kroków**, które należy podjąć, do czego dążą prace z sekcji B.

W rzeczywistości IL proponuje w oryginalny sposób ujęcie Konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes*, która również składa się z dwóch części, różniących się charakterem i ukierunkowaniem, „ale stanowi jednolitą całość” (GS, przypis 1). Z tego punktu widzenia Konstytucja soborowa może być inspiracją dla prac Zgromadzenia.

W jaki sposób IL może być wykorzystane przez grupy synodalne i ogólnie przez wiernych, którzy nie wezmą udziału w październikowym Zgromadzeniu?

IL jest skierowane głównie do uczestników pierwszej sesji XVI Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów. Jest to jednak również cenne narzędzie dla poszczególnych grup na poziomie diecezjalnym i krajowym, aby mogły kontynuować swoją drogę refleksji i rozeznania nad tym, jak podążamy razem jako Kościół, i realizować inicjatywy kościelne.

Na przykład, IL może zapewnić specjalną okazję do spotkania - nawet wirtualnego - między członkami Zgromadzenia, a przynajmniej zespołem krajowym w okresie poprzedzającym październikowe spotkanie. W ten sposób funkcja reprezentacyjna poszczególnych członków Zgromadzenia może stać się namacalna.

Gdzie można znaleźć IL?

Instrumentum laboris można znaleźć w różnych językach na oficjalnych stronach Sekretariatu Generalnego Synodu (www.synod.va), gdzie utworzono sekcję ad hoc dla prac etapu powszechnego, która oprócz IL zawiera FAQ, infografiki i inne dokumenty przydatne nie tylko do przygotowania członków zgromadzenia, ale także dla każdej innej osoby lub grupy pragnącej pogłębić wiedzę na temat Kościoła synodalnego. Do dalszej lektury polecamy w szczególności Konstytucję Apostolską *Episcopalis communio* oraz dwa dokumenty Międzynarodowej Komisji Teologicznej: *Synodalność w życiu i misji Kościoła* (2018) oraz *Sensus Fidei w życiu Kościoła* (2014). Inne materiały pochodzące od grup synodalnych z całego świata można znaleźć na stronie www.synodresources.org

Instrumentum laboris (IL)

Synteza

Natura Instrumentum laboris

Jak wskazuje jego łacińskie brzmienie, IL jest przede wszystkim **narzędziem pracy**, dokumentem **służącym rozeznaniu** dla uczestników prac XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów. W tym sensie IL **nie sugeruje odpowiedzi**, ale odnotowuje, otwiera i zachęca do pogłębienia.

IL kończy długą drogę słuchania ludu Bożego w Kościołach lokalnych i kolejne etapy rozeznawania przez Konferencje Biskupów i Zgromadzenia Kontynentalne. Il **nie jest jednak podsumowaniem** dotychczasowej drogi, ale raczej **wynikiem (owocem doświadczenia)** tego, czego nauczono się o **naturze Kościoła synodalnego**. IL jest również **owocem rozeznania** pytań-napięć, które należy zbadać, a które są uważane za konieczne, aby doprowadzić do synodalnego przekształcenia Kościoła w sposób oczywisty i trwały.

Również w tym przypadku pytanie, wokół którego obraca się cały dokument, jest takie samo od początku procesu synodalnego, jak sformułowano w nr 2 Dokumentu Przygotowawczego (DP): „w jaki sposób to 'chodzenie razem', które umożliwia Kościołowi głoszenie Ewangelii, zgodnie z powierzoną mu misją, realizuje się dzisiaj na różnych poziomach (od lokalnego do powszechnego); i do podjęcia jakich kroków zaprasza nas Duch, abyśmy wzrastali jako Kościół synodalny?”.

IL jako całość świadczy o doświadczeniu wiary Ludu Bożego i o sprawach, w których czuje się on wezwany do podjęcia dalszych kroków w celu pogłębienia praktyki synodalnego wymiaru Kościoła. Prawdziwym protagonistą jest Duch Święty, który towarzyszył i prowadził tę wędrówkę oraz napełnił nadzieją i ufnością, aby iść naprzód, abyśmy mogli wzrastać jako misyjny Kościół synodalny głoszący Ewangelię, w wierności zadaniu powierzonymu mu przez Pana.

Struktura dokumentu i metodologia Zgromadzenia

Struktura IL jest ściśle związana z jej wykorzystaniem podczas prac XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów.

Instrumentum laboris składa się z **tekstu i piętnastu arkuszy roboczych**. Łącznie gromadzą one owoce dotychczasowej drogi synodalnej w odpowiedzi na fundamentalne pytanie przewodnie (DP, 2).

IL nie rozwija teoretycznego rozumienia terminu „synodalność”, ale przedstawia dynamiczną wizję, która wyraża różnorodność sposobów, na jakie synodalność jest doświadczana i rozumiana w różnych częściach świata, i która wymaga dalszego pogłębienia.

Tekst i arkusze robocze podkreślają **cechy Kościoła synodalnego**, które wyłoniły się z doświadczenia tych dwóch lat, oraz **sposób postępowania**, który został określony jako kluczowy element stawania się coraz bardziej Kościołem synodalnym (**sekcja A**); następnie podkreślono **trzy priorytetowe kwestie**, które wyłoniły się z całego procesu i które wymagają dalszego dogłębnego rozeznania (**sekcja B**).

Trzy priorytetowe kwestie, które znajdują się w centrum prac Zgromadzenia Synodalnego w październiku 2023 r., są powiązane z trzema słowami, które stanowią temat Synodu: pytanie, w jaki sposób wzrastać **w komunii**, przyjmując wszystkich, nikogo nie wykluczając, w wierności Ewangelii; pytanie o konkretne sposoby współodpowiedzialności, uznając i doceniając wkład każdego ochrzczonego w świetle wspólnej **misji**; określenie struktur i dynamiki władzy, poprzez które można wyrazić w czasie **uczestnictwo** i władzę w misyjnym Kościele synodalnym.

Każdy z tych trzech priorytetów został opracowany przy użyciu pięciu arkuszy roboczych: jest to pięć różnych podejść do tej samej kwestii, co pozwala na lepsze docenienie i uwzględnienie w rozeznaniu różnorodności ludzi oraz kontekstów społecznych, kulturowych i religijnych, które pojawiły się w trakcie procesu.

Każda karta przedstawia krótką refleksję wynikającą z rozeznania przeprowadzonego podczas całego procesu synodalnego. Po tym następuje podstawowe pytanie do rozważań podczas różnych sesji roboczych oraz kilka punktów do modlitwy i refleksji przygotowawczej dla każdego członka zgromadzenia. W większości przypadków są to autentyczne pytania, ale zawsze należy je umieszczać w perspektywie zasadniczego pytania o to, jak odpowiedzieć na wezwanie Ducha do wzrastania jako Kościół synodalny.

W istocie, IL w oryginalny sposób ponownie proponuje formułę Konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes*, która również składa się z dwóch części, różniących się charakterem i ukierunkowaniem, „ale stanowi jednolitą całość” (GS, przypis 1). Z tego punktu widzenia Konstytucja soborowa może być inspiracją dla prac Zgromadzenia.

Do kogo jest skierowany dokument

IL jest **dokumentem roboczym**, dokumentem do rozważenia, **skierowanym przede wszystkim do uczestników podczas** XVI Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów. Jednocześnie IL należy rozumieć jako **dokument przygotowawczy do** spotkania, tj. do przygotowania samych uczestników do Zgromadzenia. Z tego powodu IL jest również narzędziem, za pomocą którego grupy synodalne, utworzone na początku procesu synodalnego, mogą kontynuować swoją refleksję i realizować inicjatywy kościelne. W szczególności, każdy pojedynczy arkusz drugiej makro-sekcji może być analizowany, przemodlony i przemyślany oddzielnie, chociaż zawsze zaleca się, aby były one używane przynajmniej jako całość pięciu arkuszy obranego obszaru teologiczno-pastoralnego.

Publikacja IL, oprócz odpowiedzi na potrzebę przejrzystości, o którą proszono i którą popierano w całym procesie synodalnym, stanowi prawdziwą okazję do budowania relacji między grupami synodalnymi a członkami Zgromadzenia, którzy będą je reprezentować. IL ma na celu zachęcenie do uczestnictwa w dynamice synodalnej na poziomie lokalnym i regionalnym, w oczekiwaniu na wyniki październikowego Zgromadzenia, które dostarczą dalszych miarodajnych elementów, na podstawie których Kościoły lokalne zostaną wezwane do modlitwy, refleksji, działania i wniesienia własnego wkładu.

Treść IL

WSTĘP

IL rozpoczyna się od krótkiego wprowadzenia przypominającego drogę od czasu, gdy 10 października 2021 r. papież Franciszek zwołał cały Kościół na Synod. W ten sposób prześlędzono różne etapy, które Lud Boży przeszedł podczas tej drogi.

Przed wszystkim konsultacje z Ludem Bożym na **etapie lokalnym** procesu synodalnego, który, wychodząc od żywotnych kontekstów i obszarów, zainicjowały Kościoły lokalne na całym świecie, w oparciu o podstawowe pytanie sformułowane w nr 2 Dokumentu Przygotowawczego (DP): „w jaki sposób to «wspólne podążanie», które umożliwi Kościołowi głoszenie Ewangelii, zgodnie z powierzoną mu misją, urzeczywistnia się dzisiaj na różnych poziomach (od lokalnego do powszechnego); i do podjęcia jakich kroków zaprasza nas Duch, abyśmy wzrastali jako Kościół synodalny?”. Na podstawie wkładu Kościołów lokalnych, konferencje episkopatów i organy komunii Kościołów Wschodnich *sui iuris* dokonały rozeznania, tworząc podsumowania, które stały się podstawą do opracowania Dokumentu Roboczego dla Etapu Kontynentalnego (DTC). **Etap kontynentalny** opierał się na przeprowadzeniu siedmiu zgromadzeń, w których uczestniczyły Kościoły z tego samego regionu kontynentalnego. Etap ten pozwolił doświadczyć z bliska katolickości Kościoła, który w różnorodności wieku, płci i warunków społecznych przejawia niezwykle bogactwo charyzmatów i powołań kościelnych oraz zachowuje skarbnicę różnic językowych, kulturowych, liturgicznych i tradycji teologicznych. To bogactwo stanowi dar, który każdy Kościół lokalny ofiarowuje wszystkim innym (por. LG 13). Po zakończeniu pierwszej fazy stało się oczywiste, że synodalna metoda słuchania i rozeznawania naprawdę pozwoliła na powiązanie i wzmocnienie charyzmatów i powołań kościelnych bez popadania w uniformizm. Jednocześnie uwypukliła pewne napięcia, które mogą prowadzić do większej jedności (por. EG 221), stać się źródłem energii i nie przeradzać się w niszczące polaryzacje. Ale przede wszystkim odnowiły świadomość, że stawanie się Kościołem coraz bardziej synodalnym odzwierciedla tożsamość, powołanie i przeznaczenie Kościoła: chodzenie razem, to znaczy tworzenie synodu, jest sposobem, aby naprawdę być uczniami i przyjaciółmi tego Mistrza i Pana, który powiedział o sobie: „Ja jestem drogą” (J 14, 6).

W przedmowie podkreśla się dalej strukturę i funkcję IL w odniesieniu do dynamiki Zgromadzenia.

IL jest przede wszystkim **narzędziem do rozeznania** w służbie przebiegu Zgromadzenia Synodalnego i jego przygotowania. Dlatego też struktura IL opiera się na dynamice jego pracy. Praca będzie podzielona na cztery moduły, w ramach których odbywać się będzie zarówno praca w grupach (*circuli minores*), jak i sesje plenarne. Każdy z czterech modułów będzie miał za temat jedną z sekcji tego IL.

PIERWSZA CZĘŚĆ IL - NA RZECZ KOŚCIOŁA SYNODALNEGO

Pierwsza makrosekcja IL poświęcona jest Kościołowi synodalnemu, jego rozumieniu, a przede wszystkim doświadczaniu w procesie synodalnym.

Doświadczenie integralne

Doświadczenie jest kluczem interpretacyjnym procesu synodalnego. Aby zrozumieć styl Kościoła synodalnego, trzeba zacząć od świadomości, że prawdziwym protagonistą całego procesu jest Duch Święty.

Ci, którzy uczestniczyli w procesie synodalnym, uznali i przeżyli go jako okazję do spotkania braci i siostr w wierze, którzy słuchając siebie nawzajem, mogli słuchać Ducha, wzrastając w więzi z Panem i w miłości do Kościoła. Doświadczenie synodalne otworzyło przed Kościołem horyzont nadziei, wyraźny znak obecności i działania Ducha, który prowadzi go przez historię na drodze do Królestwa. Proces synodalny pokazał, w jaki sposób styl synodalny stanowi przestrzeń, w której ewangeliczny sposób radzenia sobie z kwestiami, które często są stawiane w sposób zawistny lub dla których w dzisiejszym życiu Kościoła brakuje miejsca akceptacji i rozeznania, staje się praktyczny.

Proces synodalny pozwolił - właśnie poprzez doświadczenie synodalności - lepiej zrozumieć, czym jest synodalność.

Pojęcie tak abstrakcyjne i teoretyczne jak „synodalność” zaczęło się zatem **ucieleśniać w konkretnym doświadczeniu**. Ze słuchania Ludu Bożego wyłania się stopniowe przyswajanie i rozumienie synodalności „od wewnątrz”, które nie wynika z ogłoszenia zasady, teorii czy formuły, ale z gotowości do wejścia w dynamiczny proces konstruktywnego, pełnego szacunku i modlitwy mówienia, słuchania i dialogu.

Znaki Kościoła synodalnego

Doświadczenie synodalności jako procesu pozwala określić pewne elementy, które mogą być postrzegane jako konstytutywne dla Kościoła synodalnego.

- **Kościół synodalny to Kościół, który uznaje wspólną godność wynikającą z chrztu**, który czyni wszystkich wiernych dziećmi Bożymi, członkami Jego rodziny, a zatem braćmi i siostrami w Chrystusie, w którym mieszka jeden Duch i który jest posłany do jednej misji Kościoła. **Nie można zrozumieć Kościoła synodalnego, jeśli nie w horyzoncie komunii, która zawsze jest także misją** głoszenia i wcielania Ewangelii w każdym wymiarze ludzkiej egzystencji. Dlatego konieczne jest ustanowienie przestrzeni - rozumianej jako **instytucje, struktury i procedury** - w której wspólna godność chrzcielna i współodpowiedzialność w misji są **nie tylko stwierdzone, ale wykonywane i praktykowane**;
- **Kościół synodalny jest Kościołem słuchającym i słuchania**: jest to słuchanie Ducha poprzez słuchanie Słowa i słuchanie siebie nawzajem wśród ludzi i wspólnot kościelnych. Słuchanie dawane i przyjmowane ma głębię teologiczną i eklezjalną, a nie tylko funkcjonalną, na podobieństwo sposobu, w jaki Jezus słuchał ludzi, których spotykał. Ten styl słuchania jest wezwany do naznaczenia i przekształcenia wszystkich relacji, które wspólnota chrześcijańska nawiązuje między swoimi członkami, z innymi wspólnotami wiary i ze społeczeństwem jako całością, zwłaszcza z tymi, których głos jest najczęściej ignorowany.

- **Kościół synodalny to Kościół, który chce być pokorny, który wie, że musi się wiele nauczyć**, który uznaje błędy, które popełnił (kryzysy nadużyć seksualnych, ekonomicznych, władzy i sumienia). Jest to zaproszenie do drogi pokuty i nawrócenia.
- **Kościół synodalny jest Kościołem spotkania i dialogu, który nie boi się różnorodności, ale ceni ją, nie zmuszając jej do jednolitości**. Proces synodalny podkreślił znaczenie nie tylko promowania **antropologii relacyjnej**, która ułatwia i promuje przejście od „ja” do „my”, ale także spotkania i dialogu z innymi wyznaniem chrześcijańskimi, z wyznawcami innych religii oraz z kulturami i społeczeństwami, w których Kościół jest osadzony.
- **Kościół synodalny jest Kościołem otwartym, gościnnym i obejmującym wszystkich: jest Kościołem wychodzącym**, ze świadomością, że nie ma granicy, której to poruszenie Ducha nie mogłoby przekroczyć, aby wciągnąć wszystkich w swój dynamizm.
- **Kościół synodalny to Kościół, który chce i potrafi radzić sobie z napięciami, nie dając się im przygnieść**. Chodzi zwłaszcza o szczerą i nieustraszone stawienie czoła wezwaniu do głębszego zrozumienia relacji między miłością a prawdą. **Synodalność jest uprzywilejowaną drogą nawrócenia, ponieważ odbudowuje Kościół w jedności**: leczy jego rany i pozwala odbudować jego pamięć, przyjmuje jego różnice i uwalnia go od ropiejących podziałów, umożliwiając mu w ten sposób pełniejsze ucieleśnienie jego powołania do bycia „w Chrystusie jako sakramencie, to znaczy znaku i narzędziu wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (LG, nr 1).
- **Kościół synodalny jest Kościołem niespokojnym, ponieważ ma świadomość, że jest kruchy i niekompletny**. Nie jest to problem do rozwiązania, ale niewyczerpana i święta tajemnica Boga, wobec której musimy pozostać otwarci na jej niespodzianki, gdy idziemy przez dzieje ku Królestwu. Odnosi się to również do pytań, które ujawnił proces synodalny: wymagają one słuchania i uwagi, bez pośpiechu, aby znaleźć natychmiastowe rozwiązania. Dźwiganie ciężaru tych pytań nie jest osobistym brzemieniem, ale zadaniem dla całej wspólnoty, której życie oparte na relacjach i sakramentach jest często najskuteczniejszą natychmiastową odpowiedzią.
- **Kościół synodalny jest także Kościołem rozeznającym**, w bogactwie znaczeń, jakie ten termin przyjmuje i którym różne tradycje duchowe nadają znaczenie. Bycie Kościołem rozeznającym oznacza bycie przestrzenią dla działania Ducha Świętego, który zaprasza nas do wzrastania w umiejętności rozpoznawania Jego znaków.

Rozmowa w Duchu

Proces synodalny umożliwił określenie synodalnej metody rozeznawania: rozmowa w Duchu Świętym.

Pierwsza faza pozwoliła ludowi Bożemu zacząć doświadczać posmaku rozeznawania poprzez praktykę dialogu w Duchu, metodę określaną w niektórych dokumentach jako „rozmowa duchowa” lub „metoda synodalna”. Metoda ta, w miarę jak nabierała kształtu poprzez praktykę w różnych grupach synodalnych, była doświadczana jako czas Pięćdziesiątnicy, jako okazja do doświadczenia bycia Kościołem i przejścia od słuchania naszych braci i siostr w Chrystusie do słuchania Ducha, który jest autentycznym protagonistą procesu synodalnego. W rzeczywistości, rozmowa między braćmi i siostrami w wierze stopniowo otwiera przestrzeń dla *con-sentire*, czyli wspólnego słuchania głosu Ducha.

Ta duchowa metoda wpisuje się w długą tradycję rozeznawania w Kościele, która wyraża wielość metod i podejść. Należy podkreślić jej wyjątkową wartość misyjną. Ta duchowa praktyka pozwala

nam przejść od „ja” do „my”: nie zapomina ani nie wymazuje osobistego wymiaru „ja”, ale rozpoznaje go i włącza w wymiar wspólnotowy.

Formacja do rozmowy w Duchu Świętym jest formacją do synodalnego sposobu bycia Kościołem. Wymaga ona w szczególności formacji moderatorów zdolnych do towarzyszenia wspólnotom w jej praktykowaniu.

Komunia, misja i uczestnictwo

Proces synodalny, który miał miejsce do tej pory, ujawnił trzy priorytety, które IL ilustruje w związku z trzema kluczowymi słowami Synodu: komunია, misja, uczestnictwo, ze zmianą kolejności tego ostatniego. Są to wyzwania, z którymi cały Kościół musi się zmierzyć, aby zrobić krok naprzód i wzrastać w swoim synodalnym byciu na wszystkich poziomach i z wielu perspektyw: wzywają do zajęcia się nimi z perspektywy teologii i prawa kanonicznego, z perspektywy duszpasterstwa i duchowości. Stawiają pod znakiem zapytania sposób planowania diecezji, ale także codzienne wybory i styl życia każdego członka Ludu Bożego.

Zdecydowano się odwrócić terminy „misja” i „uczestnictwo”, ponieważ sam proces synodalny pozwolił zrozumieć, że uczestnictwo nie jest celem samym w sobie, ale czerpie swoje źródło i ukierunkowanie - swoją rację bytu - z komunii i misji. **Te ostatnie są ze sobą powiązane i wzajemnie się odzwierciedlają**, co prowadzi do porzucenia dualistycznej koncepcji, w której komunია jest realizowana w Kościele, podczas gdy misja jest postrzegana wyłącznie jako działanie *ad extra*. Jednocześnie proces synodalny uświadomił, że **orientacja misyjna stanowi jedyne ewangelicznie uzasadnione kryterium** wewnętrznej organizacji wspólnoty chrześcijańskiej, podziału ról i zadań oraz zarządzania jej instytucjami i strukturami. Z tego powodu **uczestnictwo może być przedmiotem rozważań dopiero po dwóch pozostałych**.

Pierwsze wyzwanie - Komunია, która promieniuje: jak być pełniejszym znakiem i narzędziem zjednoczenia z Bogiem i jedności rodzaju ludzkiego?

Komunია w Kościele nie powinna być rozumiana w kategoriach socjologii tożsamości czy organizacji strategicznej, ale odnosi się do niekończącego się zadania budowania „my” Ludu Bożego. Przeplata ona wymiar wertykalny, który *Lumen gentium* nazywa „zjednoczeniem z Bogiem”, z horyzontalnym, „jednością rodzaju ludzkiego”, w silnym dynamizmie eschatologicznym. Otrzymujemy symboliczną antycypację tego momentu w **akcji liturgicznej**, z wielością jego obrzędów, które należy promować i ochraniać.

To właśnie komunია Kościoła pozwala rozumieć synod nie jako zgromadzenie przedstawicielskie i ustawodawcze przez analogię do parlamentu, z jego dynamiką tworzenia większości, ale przez analogię do zgromadzenia liturgicznego: zgodnie z nieprzerwaną tradycją Kościoła należy pamiętać, że synod odbywa się, ponieważ jest spotkaniem, w którym Kościół z wiarą słucha Ducha.

W konkretności naszej rzeczywistości historycznej zachowanie i promowanie komunii wymaga przyjęcia niekompletności w przeżywaniu **jedności różnorodności**. Historia rodzi podziały, które powodują rany, które muszą zostać uleczone i wymagają dróg pojednania między wydarzeniami. W tym kontekście, **Jakie więzi należy rozwijać w imię Ewangelii, przewyciężając okopy i zasieki, jakie schrony i zabezpieczenia budować i kogo chronić? Jakie stopniowe zmiany są warunkiem osiągnięcia pełnej komunii, a jakie podziały są niezdrowe?**

Drugie wyzwanie - współodpowiedzialność w misji: jak dzielić się darami i zadaniami w służbie Ewangelii?

Misja stanowi dynamiczny horyzont, z perspektywy którego można myśleć o Kościele synodalnym: wyprowadza go z samego siebie, aby mógł wyjść do świata. Innymi słowy, misja pozwala przeżyć na nowo doświadczenie Pięćdziesiątnicy: po otrzymaniu Ducha Świętego apostołowie wychodzą z wieczernika, miejsca, w którym zgromadziła się wspólnota, i przemawiają, aby ogłosić mieszkańcom Jerozolimy, że Jezus umarł i zmartwychwstał. Życie synodalne jest zakorzenione w tym samym dynamizmie.

Misja nie jest marketingiem produktu religijnego, ale **budowaniem wspólnoty**, której relacje są przejrzystością Bożej miłości, a tym samym której życie staje się głoszeniem.

W misji chodzi o to, jak naprawdę udaje się zabiegać o wkład wszystkich, każdego z jego darami i zadaniami. Perspektywa misyjna umieszcza charyzmaty i posługi w horyzoncie tego, co wspólne. **Misyjny Kościół synodalny ma obowiązek zadać sobie pytanie, w jaki sposób może rozpoznać i docenić wkład, jaki każdy ochrzczony może wnieść w misję, wykraczając poza siebie i uczestnicząc razem z innymi w czymś większym.**

Arkusze robocze odnoszące się do tego priorytetu próbują skonkretyzować to podstawowe pytanie w odniesieniu do takich tematów, jak uznanie różnorodności powołań, charyzmatów i posług, promowanie godności chrzcielnej kobiet, rola święceń, a w szczególności posługa biskupa w misyjnym Kościele synodalnym.

Trzecie wyzwanie - uczestnictwo, odpowiedzialność i władza. Jakie są procesy, struktury i instytucje w misyjnym Kościele synodalnym?

Papież Franciszek przypomniał na początku procesu synodalnego (9 października 2021 r.), że „komunia i misja mogą pozostać terminami nieco abstrakcyjnymi, jeśli nie będziemy pielęgnować kościelnej praktyki, która wyraża konkretność synodalności na każdym etapie drogi i pracy, promując prawdziwe zaangażowanie każdego z nas”; oraz dalej: „uczestnictwo jest wymogiem wiary chrzcielnej”.

Troska o procedury, zasady i struktury, w ramach których może się ona odbywać w sposób uporządkowany, pozwala misji umacniać się w czasie, tworząc instytucje i broniąc komunii przed emocjonalną chwilowością. Do wymiaru proceduralnego, który jest **przejawem konkretności**, uczestnictwo dodaje niezwykle istotną **głębłą antropologiczną**: w istocie wyraża troskę o humanizację relacji w sercu projektu komunii i zaangażowania w misję. Chroni wyjątkowość oblicza każdego, starając się, aby przejście do „my” nie wchłonęło „ja” w anonimowość niewyraźnej zbiorowości, w abstrakcyjność praw lub w podporządkowanie się osiągnięciom organizacji. Uczestnictwo jest zasadniczo wyrazem kreatywności i pielęgnowania przyjaznych i pozytywnych relacji w sercu misji i komunii.

Troska o uczestnictwo rodzi trzeci priorytet: **pytanie o władzę, jej znaczenie i styl jej sprawowania w Kościele synodalnym**. Z tym pytaniem wiąże się drugie, nacechowane troską o konkretność i stabilność w czasie: **jakie metody, struktury, instytucje są potrzebne, aby zwyczajnie żyć zdrowym podziałem między władzą a uczestnictwem w misyjnym Kościele synodalnym?**

IL przyznaje jednak, że instytucje i struktury nie wystarczą, aby uczynić Kościół synodalnym: **potrzebna jest kultura i duchowość synodalna, ożywiana pragnieniem nawrócenia i wspierana odpowiednią formacją**.

Formacja jest niezbędnym środkiem, aby dynamizm Synodu stał się modelem duszpasterskim dla życia i działania Kościoła. Wreszcie, IL podkreśla potrzebę wysiłku na rzecz **odnowy języka używanego przez Kościół**: w liturgii, w przepowiadaniu, w katechezie, w sztuce sakralnej, a także we wszystkich formach komunikacji skierowanej zarówno do jego członków, jak i do szerszej publiczności, w tym za pośrednictwem nowych i tradycyjnych mediów.

CZEŚĆ DRUGA II – ARKUSZE TEMATYCZNE

Aby towarzyszyć przygotowaniom i nadać strukturę pracom Zgromadzenia, przygotowano pięć kart dla każdego priorytetu. Każdy z nich stanowi punkt wyjścia do omówienia podstawowej kwestii, umożliwiając podejście do niej z różnych, ale uzupełniających się perspektyw, w związku z różnorodnymi aspektami życia Kościoła, które wyłoniły się podczas prac Zgromadzeń Kontynentalnych.

B1. Komunia, która promieniuje. *Jak być pełniejszym znakiem i narzędziem zjednoczenia z Bogiem i jedności rodzaju ludzkiego?*

B 1.1 W jaki sposób posługa miłości i zaangażowanie na rzecz sprawiedliwości i troski o wspólny dom sprzyjają komunii w Kościele synodalnym?

B 1.2 W jaki sposób Kościół synodalny może uwiarygodnić obietnicę, że „miłość i prawda spotkają się” (Ps 85, 11)?

B 1.3 Jak może rozwijać się dynamiczna relacja wymiany darów między Kościołami?

B 1.4 W jaki sposób Kościół synodalny może lepiej wypełniać swoje posłannictwo poprzez odnowione zaangażowanie ekumeniczne?

B 1.5 Jak możemy docenić i czerpać z bogactwa kultur oraz rozwijać dialog z religiami w świetle Ewangelii?

B2. Współodpowiedzialni w misji. *Jak dzielić się darami i zadaniami w służbie Ewangelii?*

B 2.1 Jak razem podążać w kierunku wspólnej świadomości znaczenia i treści misji?

B 2.2 Co zrobić, aby Kościół synodalny był również Kościołem misyjnym „całkowicie służebnym”?

B 2.3 W jaki sposób Kościół naszych czasów może lepiej wypełniać swoją misję poprzez większe uznanie i promowanie godności chrzcielnej kobiet?

B 2.4 Jak można docenić posługę święceń w jej relacji do posług chrzcielnych w perspektywie misyjnej?

B 2.5 Jak odnawiać i wspierać posługę biskupa w misyjnej perspektywie synodalnej?

B3. Uczestnictwo, zadania odpowiedzialności i władzy. *Jakie procesy, struktury i instytucje w misyjnym Kościele synodalnym?*

B 3.1 Jak odnowić posługę władzy i sprawowanie odpowiedzialności w misyjnym Kościele synodalnym?

B 3.2 Jak możemy rozwijać procesy rozeznawania i podejmowania decyzji w sposób autentycznie synodalny, wzmacniając wiodącą rolę Ducha Świętego?

B 3.3. Jakie struktury można rozwinąć, aby umocnić misyjny Kościół synodalny?

B 3.4 Jak kształtować synodalność i kolegalność obejmującą grupy Kościołów lokalnych?

B 3.5 W jaki sposób można wzmocnić instytucję Synodu, aby była ona wyrazem kolegalności biskupów w Kościele całkowicie przenikniętym synodalnością?

Tłumaczenie z oryginału włoskiego:

Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej Konferencji Episkopatu Polski